SOCIOLOGY

PAPER - III

Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Roll No. ☐☐☐☐☐
(In figures as in Admit Card)

Roll No. ....
....
(in words)

JY–06/09

Name of the Areas/Section (if any)...............

Time Allowed : 2-1/2 hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any,
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તરપોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તરપોથીમાં કયાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેકટ્રોનિક્સ સાધનો નો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંકપદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તરપોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
MARKS OBTAINED

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		18.			
2.		19.			
3.		20.			
4.		21.			
5.		22.			
6.		23.			
7.		24.			
8.		25.			
9.		26.			
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					

Total Marks obtained ....

Signature of the co-ordinator ....
(Evaluation)

SEAL

SOCIOLOGY
Paper - III

સોશ્યોલોજી
પેપર-III

NOTE : This paper contains four sections. You are required to attempt all of them.
નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગો છે. તમારે બધા વિભાગોના પ્રશ્નોના જવાબો આપવાના છે.

SECTION - I

Note : Read the following paragraph and answer **Questions (1 - 5)** given below in **30 words** each. Attempt **ALL** the questions. [Marks : 5 x 5 = 25]

નોંધ : નીચેનો પેરાગ્રાફ વાંચી આપેલ દરેક પ્રશ્નો (૧ થી ૫)ના જવાબ ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

"Owing to the exentsive line of machinery and to division of labour, the work of the proletarians has lost all individual character, and consequently, all charm for the woman. He becomes an appendage to the machine and it is only the most simple, most monotonous and most easily acquired knack that is required of him. Hence, the cost of production of a workman is restricted, almost entirely to the means of subsistence that he requires for his maintenance and for the propagation of his race. But the price of a commodity, and also of labour is equal to its cost of production. In proportion, therefore, as the repulsiveness of the work increases, the wage decreases. Nay more, in proportion as the use of machinery and division of labour increases, in the same proportion the burden of toil also increases, whether by prolongation of the working hours, by increase of the work enacted in a given time, or by increased speed of the machinery, etc".

યંત્રો અને શ્રમવિભાજનના વધુ પડતા ઉપયોગને લીધે શ્રમિકોના કામની તમામ વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ નાશ પામી છે. આને પરિણામ સ્વરૂપે કારીગરનો બધોજ આનંદ યંત્રના એક પરિશિષ્ટ ભાગ જેવો થઈ જાય છે, અને તેની પાસેથી ફક્ત ખુબજ સરળ, અત્યંત કંટાળાજનક અને વધુ આસાનીથી શીખી લેવાય એવી ખાસ આવડતની જરૂર રહે છે. તેથી કારીગરને કરાતી ચૂકવણી ફક્ત તેના ભરણપોષણ માટે જરૂરી અને તેનો વંશ ટકી રહે તેટલા પૂરતીજ મર્યાદિત રખાય છે. પરંતુ વસ્તુ અને શ્રમની કિંમત તેના ઉત્પાદન મૂલ્યની બરાબર હોય છે, એના લીધે કામ અંગેનો અણગમો વધવાના પ્રમાણમાં વેતનમાં

ઘટાડો થાય છે. એટલું જ નહીં પરંતુ, જે રીતે યંત્રો અને શ્રમવિભાજનના ઉપયોગના પ્રમાણમાં વૃદ્ધિ થાય છે. - તે પ્રમાણમાં કઠોર પરિશ્રમનો ભાર પણ વધે છે. કામના કલાકો વધારીને કે પછી ચોક્કસ સમયમાં પુરૂ કરવાના કામની માત્રા વધારી ને અથવા યંત્રોની રફતારમાં વૃદ્ધિ કરીને વગેરે.

1. Explain the dynamics of losing 'proletarian individual character' with reference to the above extract.
ઉપરોક્ત અવતરણના સંદર્ભમાં ''સર્વહારાના વિશિષ્ટ લક્ષણો'' નષ્ટ થવાના પ્રવાહો સમજાવો.

2. How does a workman's cost of production gets restricted due to monotony and mechanisation?

કેવી રીતે એકરાગિતા અને યાંત્રિકરણને લીધે એક શ્રમિકનું ઉત્પાદન મૂલ્ય મર્યાદિત કહે છે ?

3. Explain the statement 'human labour is market commodity'. W.r.t. the extract.

આ આવતરણને ધ્યાનમાં રાખીને ''માનવ શ્રમ એ બજારની વસ્તુ છે'' આ વિધાન સમજાવો.

4. What is relationship between increase in the division of labour and increase in burden of toil ?

શ્રમવિભાજનની વૃદ્ધિ અને કઠોરશ્રમના ભારણમાં થતી વૃદ્ધિ વચ્ચે શું સબંધ છે ?

5. What does the author advocate in the passage.

આ અવતરણમાં લેખક શું જણાવવા માંગે છે ?

SECTION - II

Note : Answer the following Questions in **30 words** each. Attempt **ALL** questions **(6 - 20)** **[Marks : 5 x 15 = 75]**

નોંધ : નીચેના દરેક પ્રશ્નોના જવાબ ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો (૬ - ૨૦)

6. What is Goffman's dramaturgical perspective ?
   ગોફમેનનો નાટકિય દ્દષ્ટિકોણ શું છે ?

7. What is neo-functionalism ?
   નવ-કાર્યાત્મકવાદ શું છે ?

8. How does Foucault define power ?
ફૂકોએ સત્તાને કેવી રીતે વ્યાખ્યાબદ્ધ કરી છે ?

9. What is the meaning given to agency by Giddens ?
ગિડન્સ દ્વારા એજન્સીનો શું અર્થ આપવામાં આવ્યો છે ?

10. Explain Althuser's notion of dominant class.
આલ્થુઝરનો પ્રભાવીવર્ગનો ખ્યાલ સમજાવો.

11. State the six basic tenets of Ghurye's definition of caste ?
ઘૂર્યેએ આપેલી જ્ઞાતિની વ્યાખ્યાના છ મૂળભૂત લક્ષણો દર્શાવો.

12. What are the characteristics of caste as defined by Dr. B.R. Ambedkar ?
ડૉ. બી.આર.આંબેડકર દ્વારા વ્યાખ્યાબદ્ધ કરાયેલા જ્ઞાતિના લક્ષણો શું છે ?

13. What is sanskritisation ?
સંસ્કૃતિકરણ એટલે શું ?

14. What are the basic features of pluralism?
બહુવિધતાના મૂળભૂત લક્ષણો શું છે ?

15. Why is secularism important for our society ?
આપણા સમાજ માટે ધર્મનિરપેક્ષતા શા માટે મહત્ત્વની છે ?

16. Do slums cause ecological degradation ?

શું પરિસ્થિતીકીય પડતી માટે ઝુપડપટ્ટી કારણભુત છે ?

17. Define globalisation

વૈશ્વિકિકરણને વ્યાખ્યાબદ્ધ કરો.

23. Examine the impact of education on social stratification.
સામાજિક સ્તરરચના પર શિક્ષણની અસરો તપાસો.

24. Explain the terms conciliation, adjudication and arbitration.
બાંધછોડ (conciliation) ; ચુકાદો (adjudication) અને 'લવાદ' શબ્દોના અર્થ સમજાવો.

25. Discuss the main limitations of the Industrial Policy Statement of 1992.
૧૯૯૨ની ઔદ્યોગિક નીતિ વિધાનની પ્રમુખ મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો.

OR અથવા

ELECTIVE-III **ઈલેક્ટીવ** -III SOCIOLOGY OF DEVELOPMENT

21. What is liberal theory of development ?
વિકાસનો ઉદારવાદી સિદ્ધાંત શું છે ?

22. Explain Wallerstein's concept of world social system.
વેલરસ્ટાઈનનો વૈશ્વિક સમાજ-વ્યવસ્થાનો ખ્યાલ સમજાવો.

23. Discuss salient aspects of socialist path of development.
વિકાસના સમાજવાદી માર્ગના મુખ્ય પાસાંઓની ચર્ચા કરો.

24. Explain how culture acts as an aid to development.
'સંસ્કૃતિ એ વિકાસના એક પોષક તરીકે કેવી રીતે કામ કરે છે'. સમજાવો.

25. Has increase in education of women improved the quality of life in society?
મહિલાઓના શિક્ષણમાં વૃદ્ધિ કેવી રીતે સમાજ જીવનની ગુણવત્તામાં સુધારો લાવે છે ?

OR અથવા

ELECTIVE-IV **ઈલેક્ટીવ** -IV POPULATION AND SOCIETY

21. Explain the Demographic Transition Theory.
વસ્તીવિષયક સંક્રમણ સિદ્ધાંત (Demographic Transition Theory) સમજાવો.

SECTION - III

Note : Choose any one elective from Electives **I to V** and answer all the questions **(21 - 25)** of the same elective in **200 words each.** **[Marks : 12 x 5 = 60]**

નોંધ : વિકલ્પ ૧ થી ૫માંથી એક વિકલ્પ પસંદ કરો અને તે જ વિકલ્પના બધાજ પ્રશ્નો (૨૧ થી ૨૫)ના જવાબ દરેકનો ૨૦૦ શબ્દો સુધી આપો.)

ELECTIVE - I ઈલેક્ટીવ -I RURAL SOCIOLOGY

21. What are the various perspectives to study rural society ?
ગ્રામણિ સમાજના અભ્યાસ માટે કયા જુદા-જુદા દ્દષ્ટિકોણ છે.

22. Examine the concept of rural-urban continuum.
ગ્રામીણ-નગરીય સાતત્યની વિભાવના સમજાવો.

23. Has advances in telecommunication helped in social change in rural India?
શું દુરસંચારમાં થયેલ પ્રગતિએ ગ્રામીણ ભારતના પરિવર્તનમાં મદદ કરી છે ?

24. Explain the main features of the 73rd ammendment of the constitution.
બંધારણના ૭૩મા સુધારાના મુખ્ય લક્ષણો સમજાવો.

25. Write a note on any one factor that hampers progress in Indian rural society?
ભારતીય ગ્રામીણ સમાજમાં પ્રગતિને અવરોધ કરતા કોઈ એક પરિબળ ઉપર નોંધ લખો.

OR અથવા

ELECTIVE-II ઈલેક્ટીવ -II INDUSTRY AND SOCIETY

21. Discuss Blawner's views on alienation.
વિમુખતા વિષે બ્લોનરના વિચારોની ચર્ચા કરો.

22. What is the informal organisation of industry ?
ઉદ્યોગનું અનૌપચારિક સંગઠન શું હોય છે ?

20. What is population explosion ?
'વસ્તી વિસ્ફોટ' એટલે શું ?

18. What is white collar crime ?
શ્વેતગુનાઓ એટલે શું ?

19. Define deviance
વિચલનને વ્યાખ્યાબદ્ધ કરો.

22. The age structure of a population determines whether a country is developed or developing. Explain.
'વસ્તીનું વયજુથ બંધારણ દેશ વિકસિત છે કે વિકાસશીલ એ નક્કી કરે છે.' સમજાવો.

23. Write a note on the social factors affecting fertility.
પ્રજનનને અસર કરતા સામાજિક પરિબળો ઉપર એક નોંધ લખો.

24. Examine migration in terms of "push-pull" and "intervening opportunities".
સ્થળાંતરને "પુશ-પુલ" અને "વચગાળાની તક"ના સંદર્ભમાં તપાસો.

25. Economic and social development are the best forms of population control. Comment.
આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ એ વસ્તી નિયંત્રણના શ્રેષ્ઠ સ્વરૂપો છે. ટિપ્પણી કરો.

OR અથવા

ELECTIVE-V ઈલેક્ટીવ -V GENDER AND SOCIETY

21. Explain the salient features of liberalist view of feminism.
નારીવાદના ઉદારવાદી દૃષ્ટિકોણના મુખ્ય લક્ષણો સમજાવો.

22. What has been the effect of development policies on gender relations ?
લૈંગિક સંબંધો ઉપર વિકાસની નીતિઓની શું અસર થઈ છે ?

23. How has globalization affected women's status ?
વૈશ્વિકીકરણે મહિલાઓના દરજ્જાને કેવી રીતે અસર કરી છે ?

24. Is patriarchy at the root of gender inequality in India ?
શું ભારતમાં પિતૃસત્તાત્મકતા લૈંગિક-અસમાનતાનું મૂળ છે ?

25. Write a brief note on social indicators of women status.
સ્ત્રીઓના સામાજિક દરજ્જા અંગેના સામાજિક પરિમાણો ઉપર એક ટુંક નોંધ લખો.